

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/39/2022
Identifikačné číslo spisu:	7216230044
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7216230044.1

UZNESENIE

B. súd U. republiky v spore žalobkyne Y. L., W., G. XX/XX, podnikajúcej pod obchodným menom Y. L.-G., N.: XX XXX XXX, zastúpenej advokátom JUDr. Norbertom Takácsom, Košice, Floriánska 33, proti žalovaným 1/ Ing. Y. I., PhD., narodenému X. H. XXXX, P. XXX a 2/ Mgr. J. I., narodenej XX. T. XXXX, P. XXX, obom zastúpeným splnomocnenkyňou ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Radko Timkanič, s.r.o., Košice - mestská časť Staré Mesto, Jakobyho 19, IČO: 54 920 787, o zaplatenie 6 600 eur s príslušenstvom, vedenom pôvodne na Okresnom súde Košice II (teraz na Mestskom súde Košice) pod sp. zn. 13Csp/85/2016, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 9. septembra 2021 sp. zn. 2CoCsp/79/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 9. septembra 2021 sp. zn. 2CoCsp/79/2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa žalobou domáhala voči žalovaným 1/ a 2/ zaplatenia 6 600 eur s úrokom z omeškania 9 % ročne zo sumy 6 600 eur od 25. októbra 2016 do zaplatenia a náhrady trov konania na tom skutkovom základe, že medzi žalobkyňou ako sprostredkovateľkou a žalovanými ako záujemcami bola 5. februára 2016 uzatvorená zmluva o sprostredkovaní, obsahom ktorej bol záväzok sprostredkovateľky vyvíjať činnosť smerujúcu k tomu, aby mali záujemcovia príležitosť uzavrieť s treťou osobou kúpnu zmluvu k nehnuteľnostiam špecifikovaným v zmluve a záväzok záujemcov zaplatiť sprostredkovateľke províziu 3 % zo skutočnej zmluvnej kúpnej ceny. Žalobkyňa zabezpečila obhliadku nehnuteľností 7. júla 2016, na ktorej sa zúčastnil manžel žalobkyne, žalovaná 2/, Mgr. T. S. a pani T., ktorá ako partnerka Mgr. S. žalobkyňu oslovila so záujmom o kúpu predmetných nehnuteľností. V deň obhliadky žalobkyňa zaslala na poskytnutý e-mailový kontakt záujemcu dohodnuté písomné podklady k nehnuteľnostiam. Medzi žalobkyňou a pani T.Á. tiež prebehla komunikácia formou textových správ. Žalovaní sa 21. septembra 2016 dostavili do kancelárie žalobkyne a priznali, že predmetné nehnuteľnosti predali Mgr. S. (6. septembra 2016). Žalobkyni ponúkli províziu 1 000 eur. K uzatvoreniu kúpnej zmluvy došlo pričinením žalobkyne jej predchádzajúcou činnosťou (ona oboznámila tretiu osobu Mgr. S. s nehnuteľnosťami a zabezpečila tak následné uzatvorenie zmluvy pre záujemcov), čím žalobkyni vznikol nárok na dohodnutú províziu. Túto jej žalovaní odmietli zaplatiť.

2. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí prvým) z 13. februára 2019 č. k. 13Csp/85/2016-156 I. žalobu zamietol a II. žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobkyni právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Rozsudok právne zdôvodnil ust. § 642, § 644 a § 647 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež „Obchodný zákonník“) a § 52 ods. 1 až 4, § 774 a § 776 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „Občiansky zákonník“). Vecne dôvodil, že žalobu (o zaplatenie provízie titulom sprostredkovateľskej zmluvy, keď pričinením žalobkyne došlo k uzavretiu kúpnej zmluvy) nepovažoval za dôvodnú. Hoci bola uzavretá kúpna zmluva, táto bola s tretou osobou uzavretá bez pričinenia žalobkyne. Výrok o nároku na náhradu trov konania právne zdôvodnil ust. § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších zákonov (ďalej tiež len „CSP“) a vecne úspechom žalovaných 1/ a 2/ v konaní v plnom rozsahu.

3. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) uznesením z 29. januára 2020 sp. zn. 2Co/152/2019 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP zrušil a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Dôvodom zrušenia bol záver, že z rozsudku súdu prvej inštancie nevyplýva, ako sa súd prvej inštancie vysporiadal s nespornou skutočnosťou, že žalovaní ponúkli žalobkyni „odmenu“ 1 000 eur, prípadne 2 000 eur, a že žalobkyňa rokovala a uskutočnila obhliadku s tretou osobou, s ktorou bola uzavretá kúpna zmluva. Odvolací súd dodal, že súd prvej inštancie riadne nevyhodnotil svedeckú výpoveď Mgr. S. (kupujúceho) a T. (priateľky kupujúceho zúčastnenej na obhliadke) a žalovaných v súvislosti s následnou kúpou nehnuteľností za nižšiu sumu, akú ponúkala žalobkyňa na základe sprostredkovateľskej zmluvy, ani s argumentmi žalobkyne, že výpoveď svedka bola účelová, lebo od počiatku sa snažil obísť realitnú kanceláriu. Súd prvej inštancie sa riadne nezaoberal individuálnymi dojednaniami v sprostredkovateľskej zmluve v súvislosti s právom na odmenu sprostredkovateľky.

4. Rozsudkom z 10. júna 2020 č. k. 13Csp/85/2016-220 (v poradí druhým) súd prvej inštancie I. žalobu zamietol a II. žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Rozsudok právne zdôvodnil ust. § 642, § 644 a § 647 ods. 1 Obchodného zákonníka a § 52 ods. 1 až 4, § 774 a § 776 Občianskeho zákonníka. Vecne dôvodil, že k uzavretiu kúpnej zmluvy nedošlo pričinením, resp. aktívnou účasťou žalobkyne na základe ňou zrealizovanej obhliadky. Vychádzal pritom zo svedeckých výpovedí svedkov T. a Mgr. S., ktorí sa obhliadky zúčastnili. Výrok o nároku na náhradu trov konania právne zdôvodnil ust. § 255 ods. 1 CSP a vecne úspechom žalovaných 1/ a 2/ v plnom rozsahu.

5. Na odvolanie žalobkyne odvolací súd rozsudkom z 9. septembra 2021 sp. zn. 2CoCsp/79/2020 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP zmenil tak, že žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyni 6 600 eur s 9 % - tným ročným úrokom z omeškania od 25. októbra 2016 do zaplatenia a žalobkyni priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Právne rozsudok zdôvodil ust. § 774 a 775 Občianskeho zákonníka. Vecne dôvodil, že v danej veci bolo podstatné posúdenie, či došlo k uzavretiu kúpnej zmluvy pričinením žalobkyne, pričom vykonal a hodnotil všetky v spore vykonané dôkazy a zistil, že vyhodnotenie dôkazov súdom prvej inštancie bolo nesprávne. Konštatoval, že to bola práve žalobkyňa, ktorá činnosťou sprostredkovateľky poskytla žalovaným príležitosť uzavrieť kúpnu zmluvu s kupujúcim Mgr. S. (ten ako svedok uviedol, že sa po tom, čo nevyšla kúpa inej nehnuteľnosti, vrátil k nehnuteľnosti žalovaných, ktorej obhliadku zabezpečila žalobkyňa). Žalobkyňa nehnuteľnosť inzerovala na svojej webovej stránke. Túto skutočnosť si zrejme uvedomovali aj žalovaní, ktorí žalobkyni ponúkali 1 000 eur a následne 2 000 eur. Žalobkyňa vyvinula dostatočnú činnosť na to, aby žalovaným vytvorila príležitosť uzatvoriť kúpnu zmluvu s Mgr. S., k čomu napokon aj došlo vrátane vyplatenia kúpnej ceny, hoc nižšej, čo už bolo vecou rokovaní strán kúpnej zmluvy. Pričinenie žalobkyne dokazuje aj to, že žalovaní uzavreli zmluvu s tretou osobou v relatívne krátkom čase po obhliadke. Nárok na odmenu by žalobkyňa nemala vtedy, ak by žalovaní uzavreli kúpnu zmluvu s kupujúcim Mgr. S. po dlhšej dobe a na základe iných skutkových okolností, čo nebol tento prípad. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 3Cdo/399/2008, v zmysle ktorého činnosť sprostredkovateľa možno charakterizovať tak, že vyhladá

osoby so záujmom o uzavretie zmluvy, že zoznámí záujemcov s tretou osobou a umožní im rokovať o zmluve. Ak nie je iná dohoda, nie je povinný sprostredkovateľ sa zúčastniť rokovaní. Sprostredkovateľovi vzniká nárok na odmenu v prípade, ak zájemca s takouto tretou osobou sprostredkovanú zmluvu uzavrel pričinením sprostredkovateľa. Výrok o nároku na náhradu trov konania právne dôvodil ust. § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 CSP a vecne úspechom žalobkyne v konaní v plnom rozsahu.

6. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie. Dovolanie odôvodnili ust. § 420 písm. f/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Navrhli zrušiť napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Odvolaciemu súdu vytkli opomenutie procesného postupu podľa § 384 ods. 1 CSP (dokazovanie na odvolacom súde). Uviedli, že odôvodnenie napadnutého rozsudku neobsahuje súvislé, jednoznačné a výstižné odôvodnenie, je nepresvedčivé a nepreskúmateľné, dôsledkom čoho je napadnuté rozhodnutie nespravodlivé, nie je vecne správne a vyčerpávajúce. Odvolací súd dostatočne nevysvetlil opačný záver, ktorý prijal po zistení, že vyhodnotenie dôkazov súdom prvej inštancie nie je správne. V odôvodnení odvolací súd uviedol, že na pojednávaní 9. septembra 2021 opätovne vykonal dokazovanie, v skutočnosti sa však na pojednávaní iba oboznámil s listinami, podaniami, zápisnicami z pojednávania. Poukázali na princíp priamosti (odvolací súd nemôže vykonané dôkazy len prehodnotiť, pokiaľ sa mieni odchýliť od skutkových zistení, ktoré súd prvej inštancie čerpal z výpovedí strán alebo svedkov, vypočutých prvoinštančným súdom na pojednávaní, musí dôkazy priamo vykonané pred súdom prvej inštancie opakovať, prípadne doplniť). Dovolatelia považujú za nedostatočné a nepresvedčivé odôvodnenie odvolacieho súdu vo vzťahu k posúdeniu dôvodnosti nároku žalobkyne na odmenu a posúdeniu pričinenia žalobkyne na uzavretí zmluvy.

7. Žalobkyňa sa stotožnila s rozsudkom odvolacieho súdu považujúc ho za zákonný, správny, spravodlivý a riadne odôvodnený a dovolanie navrhla zamietnuť. Odvolací súd postupoval v súlade s § 384 ods. 1 CSP, keď na pojednávaní 9. septembra 2021 vykonal dokazovanie zákonným spôsobom, umožnil stranám vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu a navrhnúť vykonanie ďalších dôkazov.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spisania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaných 1/ a 2/ je prípustné a tiež dôvodné.

9. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom vytýkaná tzv. znátočnosťná vada (§ 431 ods. 1 CSP) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP); v prípade dovolania prípustného podľa § 421 ods. 1 CSP je potom dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Žalovaní 1/ a 2/ vyvodzovali prípustnosť svojho dovolania z ust. § 420 písm. f/ CSP.

11. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor

dovolatela tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie žalovaných 1/ a 2/, že v konaní pred odvolacím súdom došlo k nimi tvrdenej vade zmätočnosti.

13. Pojemným znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mариaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide, napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

15. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní (§ 383 CSP). Ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám (§ 384 ods. 1 CSP). Na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 CSP).

16. Ak odvolací súd v rámci preskúmavania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide tam, kde má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279, 1287).

17. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakovane dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre

odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 sp. zn. 4Cdo/98/2017).

18. V posudzovanej veci dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobkyňou uplatnený nárok nie je dôvodný. Vychádzal pritom z listín a tvrdení a výsluchu strán a svedkov. Odvolací súd však rozhodnutie súdu prvej inštancie v celom rozsahu zmenil tak, že žalobe vyhovel majúci za to, že dokazovanie zopakoval (zo zápisnice z pojednávania 9. septembra 2021 vyplýva, že dokazovanie bolo zopakované len listinami). Je však potrebné uviesť (mimo dokazovania listinami, ktoré odvolací súd oboznámil na pojednávaní), že keď odvolací súd prehodnocoval výpovede svedkov a strán sporu (tie boli na pojednávaní pred odvolacím súdom prítomné, no ich výsluchy zopakované neboli), nebolo v tomto smere postačujúce čítanie zápisnice z pojednávania pred súdom prvej inštancie. Bolo potrebné zopakovať výsluchy (čítanie zápisnice nie je opakovanie dokazovania výsluchom svedka, či strany), keď aj na nich chcel postaviť svoje rozhodnutie. Iná by bola situácia v prípade, že by nebolo potrebné zopakovať dokazovanie výsluchmi, čo však daný prípad nebol (nakoľko odvolací súd na ne v rozhodnutí poukázal). Dovolací súd týmto však nevyklučuje, že v niektorých prípadoch by bolo potrebné oboznámiť zápisnice z pojednávania, napr. v prípade úmrtia svedka, alebo ak by s výsluchom boli spojené ťažko prekonateľné prekážky, atď. Ani pod uvedené nemožno danú situáciu však podradiť.

19. Z obsahu spisu je zrejmé, že odvolací súd, hoci dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako súd prvej inštancie a od jeho skutkových zistení sa odchýlil a inak posúdil otázku pričinenia sa žalobkyne na uzavretí kúpnej zmluvy, hoci nariadil vo veci pojednávanie, nevykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Odvolací súd tak pred vydaním konečného rozhodnutia postupoval v rozpore s § 383, § 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 CSP a tiež s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu (pozri napr. sp. zn. 5Cdo/131/2009, 7Cdo/110/2018) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (sp. zn. II. ÚS 400/2009 a II. ÚS 506/2013). Týmto nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovaným, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

20. Vzhľadom na uvedené došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f/ CSP a dovolanie musí byť z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné. Dovolací súd ešte v stručnosti dopĺňa, že uvedenú vadu zakladá i nedostatočné odôvodnenie odvolacieho súdu.

21. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej tiež len „Ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

22. Pokiaľ ide o druhú vetu stanoviska R 2/2016, hovoriacu o nedostatku dôvodov rozhodnutia ako o postupe súdu odnímajúcom účastníkom konania možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016), možno i naďalej považovať v tejto časti stanovisko za použiteľné (1Cdo/228/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/92/2018, 4Cdo/59/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/141/2017, 8Cdo/49/2017), pričom však je potrebné si uvedomiť, že včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona (§ 420 písm. f/ CSP) sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnil (IV. ÚS 314/2020, ZNaU

69/2020).

23. V danej veci odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie podľa ust. § 388 CSP, keď dospel k záveru, že žaloba je dôvodná.

24. Ustanovenie § 388 CSP odvolaciemu súdu umožňuje zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie len za predpokladu, že nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 387 CSP), ani na jeho zrušenie (§ 389 ods. 1 CSP).

25. Možnosť zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie je vlastnosťou apelačného opravného systému, vrátane systému neúplnej apelácie, na ktorom je založené odvolacie konanie v sporovom konaní. Pokiaľ nie je možné rozhodnutie potvrdiť, pretože odvolanie je úplne alebo sčasti dôvodné a zároveň tu nie sú dané dôvody pre zrušenie rozhodnutia, je povinnosťou odvolacieho súdu preskúmať skutkovú i právnu stránku veci a meritórne rozhodnúť (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1297 - 1299).

26. Pri zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa (teraz inštancie) odvolací súd nahrádza toto rozhodnutie svojím rozhodnutím; rozhodnutie odvolacieho súdu musí preto obsahovať nielen úplné a výstižné zdôvodnenie, ale aj všetko to, čo je potrebné z hľadiska určitosti a vykonateľnosti rozhodnutí o otázkach predstavujúcich predmet odvolacieho konania vrátane súvisiacich otázok, ako je náhrada trov a pod. (Z IV, s. 44).

27. Podľa § 220 ods. 2 CSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

28. V súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia súdu nižšej inštancie navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie súdu nižšej inštancie neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces (čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f/ CSP), pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

29. Dovolací súd dospel k záveru, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu v prejednávanej veci nezodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia, keď nie je jednoznačné vysporiadanie sa s jednotlivými dôkazmi (ktoré čiastočne boli zopakované a čiastočne nie, no boli prehodnotené), a teda nie je úplne zrejmé, na základe čoho k uvedenému záveru odvolací súd dospel (a ako napr. a na základe akých ustanovení hodnotil charakter sprostredkovateľskej zmluvy). Záver odvolacieho súdu celkovo vyznieva nekonzistentne.

30. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom, na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa pritom do 30.

júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015) a na tom zotrváva rozhodovacia prax najvyššieho súdu aj po nadobudnutí účinnosti predpisov tvoriacich súčasť rekodifikácie slovenského civilného procesu (2Cdo/5/2018, 3Cdo/146/2018, 8Cdo/70/2017), zvlášť v prípadoch, akým je aj tento, kde sa dovolaním namietala výlučne zmätočnosť (a nie aj nesprávne právne posúdenie veci).

31. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti bol len odvolací súd.

32. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.